

На основу члана IV 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине на сједници Представничког дома, одржаној 22. априла 2003. године, и на сједници Дома народа, држаној 21. маја 2003. године, усвојила је

ЗАКОН

О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

I - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се, промовише и штити равноправност полова и гарантују једнаке могућности свим грађанима, како у јавној, тако и у приватној сфери друштва, те спречава директна и индиректна дискриминација заснована на полу.

Члан 2.

Полови су равноправни.

Пуна равноправност полова гарантује се у свим сферама друштва, а нарочито у области образовања, економији, запошљавању и раду, социјалној и здравственој заштити, спорту, култури, јавном животу и медијима, без обзира на брачно и породично стање.

Дискриминација на основу пола и полне оријентације је забрањена.

II - ДИСКРИМИНАЦИЈА

Члан 3.

Дискриминација по основу пола, у смислу овог закона, представља свако правно или фактичко, директно или индиректно разликовање, привилеговање, искључивање или ограничавање засновано на полу због којег се појединкама/цима отежава или негира признање, уживање или остваривање људских права и слобода у политичком, образовном, економском, социјалном, културном, спортском, грађанском и сваком другом подручју јавног живота.

Дискриминација може да буде директна или индиректна.

Директна дискриминација по основу пола постоји када је лице било третирано, третира се или може бити третирано неповољније у односу на друго лице, у истој или сличној ситуацији, а на основу пола.

Индиректна дискриминација по основу пола постоји када привидно неутрална правна норма, критеријум или пракса једнака за све доведе у неповољан положај лице једног пола у поређењу са лицима другог пола.

Дискриминацијом по основу пола не сматра се норма, критеријум или пракса коју је могуће објективно оправдати постизањем законитог циља, пропорционално предузетим нужним и оправданим мјерама.

У складу са ставом 5. овог члана, дозвољено је успостављање специјалних мјера у циљу промовисања једнакости и равноправности полова и елиминације постојеће неравноправности, односно заштите полова по основу биолошког одређења.

III - ДЕФИНИЦИЈЕ

Члан 4.

У смислу овог закона сматра се:

а) **пол:** друштвено успостављена улога жена и мушкараца у јавном и приватном животу за разлику од истог израза који даје биолошко одређење. Израз пол, у духу овог закона, показује значај који је унутар друштва дат биолошком одређењу пола;

б) **насиље на основу пола:** било које дјело које наноси физичку, менталну, сексуалну, или економску штету, или патњу, као и пријетње таквим дјелима, које озбиљно спутавају лица да уживају у својим правима и слободама на принципу равноправности полова, у јавној или приватној сфери живота, укључујући и трговину људима ради присилног рада, те ограничење или произвољно лишење слободе;

ц) **узнемиравање:** свака ситуација у којој дође до нежељеног понашања у вези са полом, а које има за циљ и резултат доношење штете дигнитету лица или стварање застрашујуће, непријатељске, понижавајуће, пријетеће или сличне ситуације;

д) **сексуално узнемиравање:** свако понашање које ријечима, или радњама, или психичким дјеловањем сексуалне природе за циљ или резултат има доношење штете дигнитету лица, или стварање застрашујуће, непријатељске, понижавајуће, пријетеће, или сличне ситуације, а које је мотивисано припадношћу различитом полу, или различитом сексуалном оријентацијом а које за оштећено лице представља непожељно физичко, вербално, сугестивно и друго понашање;

е) **послодавац/ка, запосленик/ца, радник/ца:** онако како је то дефинисано ентитетским законима који регулишу радне односе.

IV - ОБРАЗОВАЊЕ

Члан 5.

Сви имају једнака права на образовање, без обзира на пол.

Образовна институција не смије вршити дискриминацију засновану на полу у вези са:

- условима пријема;
- одбијањем пријема;
- начином пружања услуга и бенефиција;
- искључењем из процеса образовања;
- вредновањем достигнутих резултата у току образовања;
- једнаким условима у стварању каријере и професионалном усмјеравању, стручном усавршавању и стицању диплома;
- у другим могућим случајевима.

Члан 6.

Надлежне власти, образовне институције и друга правна лица обезбиједиће да планови и програми и методологије осигурају успоставу образовног система, који ће гарантовати елиминацију наставних програма, који садрже стереотипну друштвену улогу мушкарца и жене, а који за посљедицу имају дискриминацију и неједнакост полова.

Садржаји, који промовишу једнакост полова, саставни су дио наставног програма за све нивое образовања.

Надлежне власти, образовне институције и друга правна лица обезбиједиће ефикасне механизме заштите против дискриминације и сексуалног узнемиравања и неће предузимати никакве дисциплинске или друге казнене мјере према лицу, због чињенице да се он/она жалио/ла на дискриминацију, узнемиравање, или сексуално узнемиравање, или је свједочио/ла о дискриминацији, узнемиравању, или сексуалном узнемиравању.

V - ЗАПОШЉАВАЊЕ, РАД И ПРИСТУП СВИМ ОБЛИЦИМА РЕСУРСА

Члан 7.

Сви су равноправни у процесу запошљавања по основу пола.

У супротности је са овим законом свака дискриминација заснована на полу у процесу понуде запошљавања, отвореног огласа, поступку попуне слободних радних мјеста, радног односа и отказа радног односа, осим у случајевима предвиђеним чланом 3. ст. 5. и 6. овог закона.

Члан 8.

Забрањена дискриминација по основу пола у раду и радним односима је:

- непримјењивање једнаке плате и других бенефиција за исти рад, односно за рад једнаке вриједности;
- онемогућавање напредовања у послу под једнаким условима;
- онемогућавање једнаких услова за образовање, оспособљавање и стручно усавршавање;
  - неравномјерна прилагођеност радних и помоћних просторија и опреме послодавца биолошко-физиолошким потребама запослених оба пола;
  - различит третман због трудноће, порођаја или кориштења права на породилско одсуство, што укључује и онемогућавање повратка на исти, или једнако плаћен посао у истом нивоу, након истека породилског одсуства, као и различит третман мушкараца и жена у вези са доношењем одлуке о кориштењу одсуства након рођења дјетета;
  - било који неповољни третман родитеља или старатеља у усклађивању обавеза из породичног и професионалног живота;
  - организовање посла, подјеле задатака или на други начин одређивања услова рада, отказивање радног односа, тако да се на основу пола или брачног статуса запосленику додјељује неповољнији статус у односу на друге запослене;
  - свака друга радња, или дјело које представља неки од облика директне или индиректне дискриминације утврђене чланом 3. ст. 3. и 4. овог закона.

Послодавац је дужан предузети ефикасне мјере у циљу спречавања узнемиравања, сексуалног узнемиравања и дискриминације по основу пола у раду и радним односима утврђеним ставом 1. овог члана, те не смије предузимати никакве мјере према запосленом/ој због чињенице да се он/она жалио/ла на узнемиравање, сексуално узнемиравање и дискриминацију по основу пола.

Члан 9.

Општи и посебни колективни уговори треба да буду усклађени са одредбама овог закона и обезбиједи једнаке могућности без обзира на пол.

Синдикати и удружења послодавца имаће посебну улогу у обезбјеђењу једнаке заштите права на рад и услова при запошљавању и обезбиједити да не постоји дискриминација на основу пола међу члановима, било да је директна или индиректна.

Члан 10.

Сви имају једнака права приступа економском пословању, без обзира на пол, што подразумијева једнак третман у приступу свим економским ресурсима, приватизацији, приступу и кориштењу кредита и других облика финансијске помоћи, дозвола и регистрација за пословање, као и услова за њихово добијање.

Једнак третман и једнаке могућности, те елиминација дискриминације обезбиједиће се и за жене на селу, како би се омогућио њихов економски опстанак и опстанак њихове породице.

VI - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Члан 11.

Сви имају једнака права на социјалну заштиту без обзира на пол.

Забрањена је дискриминација на основу пола у кориштењу свих облика социјалних права утврђених важећим законима, а посебно у случајевима:

- подношења захтјева за остваривање било којег права из области социјалне заштите;

- поступка утврђивања и начина кориштења социјалних права и утврђених бенефиција;
- престанка уживања утврђених права.

Члан 12.

Надлежне власти обезбиједиће да закони и други акти, те механизми, који се односе на приступ и кориштење социјалне заштите, нису дискриминирајући по основу пола, било директно или индиректно.

VII - ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Члан 13.

Сви имају једнако право на здравствену заштиту, доступност здравственим услугама, укључујући и оне које се односе на планирање породице, без обзира на пол.

Здравствене институције предузеће све мјере у циљу спречавања дискриминације по основу пола у кориштењу свих облика здравствене заштите.

Надлежни органи власти предузеће посебне мјере у циљу заштите и унапређења репродуктивног здравља жена.

VIII - СПОРТ И КУЛТУРА

Члан 14.

Сви имају једнака права и могућности учешћа и приступа спортском и културном животу без обзира на пол.

Надлежни органи власти, институције и правна лица дужни су предузети све мјере у циљу спречавања дискриминације по основу пола, а ради обезбјеђења једнаких могућности за:

- приступ грани спорта или културном правцу;
- развој и пружање подршке појединим гранама спорта или културног правца;
- додјеливање награда заједнице за изузетна спортска и културна достигнућа унутар исте гране спорта или културног правца.

IX - ЈАВНИ ЖИВОТ

Члан 15.

Државна тијела и тијела локалне самоуправе, управљачка тијела компанија, политичке партије и остале непрофитне организације обезбиједиће и промовисати равноправну заступљеност по основу пола у управљању и процесу одлучивања.

Ради постизања циља из става 1. овог члана, надлежне власти сачиниће посебне програме и планове, који ће бити кориштени ради побољшања полне заступљености у органима власти на свим нивоима. Програми и планови садржаваће мјере за побољшање полне заступљености.

Ради равноправне заступљености полова, проценат учешћа полова у тијелима власти на свим нивоима, укључујући судску, законодавну и извршну власт, као и све остале јавне службе, комисије и одборе, укључујући и учешће у тијелима, која представљају државу на међународном нивоу, у правилу ће одражавати равноправну заступљеност полова.

X - МЕДИЈИ

Члан 16.

Сви имају право приступа медијима без обзира на пол.

Забрањено је јавно приказивање и представљање било којег лица на увредљив, омаловажавајући или понижавајући начин, с обзиром на пол.

Медији су дужни кроз програмске концепте развијати свијест о равноправности полова.

XI - ЗАБРАНА НАСИЉА

Члан 17.

Забрањен је сваки облик насиља у приватном и јавном животу по основу пола.

Надлежне власти предузеће одговарајуће мјере ради елиминисања и спречавања насиља на основу пола у јавној и приватној сфери живота, те инструменте пружања заштите, помоћи и накнаде жртвама.

Надлежне власти ће такођер предузети мјере превенције насиља заснованог на полу, посебно у области образовања, ради елиминисања предрасуда, обичаја и свих других пракси базираних на идеји инфериорности или супериорности било којег пола, као и на стереотипним улогама мушкараца и жена. Ово укључује али није ограничено на едукацију и подизање свијести међу државним службеницима, у јавности и сл.

XII - СТАТИСТИЧКЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 18.

Сви статистички подаци и информације, који се прикупљају, евидентирају и обрађују у државним органима на свим нивоима, јавним службама и установама, државним и приватним предузећима и осталим субјектима, морају бити приказани по полу.

Статистички подаци и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују, у складу са ставом 1. овог члана, морају бити саставни дио статистичке евиденције и доступни јавности.

XIII - СУДСКА ЗАШТИТА

Члан 19.

Свако коме је повријеђено право, обезбијеђено овим законом, може покренути одговарајући поступак пред надлежним судом.

Тужба надлежном суду може се поднијети и прије окончања, односно и без покретања поступка заштите код послодавца.

XIV - НАКНАДА ШТЕТЕ

Члан 20.

Дискриминација у смислу овог закона, насиље по основу пола, те узнемиравање и сексуално узнемиравање, засновано на полу представља основ за надокнаду штете. У том случају, примјењиваће се одредбе Закона о облигационим односима и одредбе одговарајућих закона о парничном и Закона о извршном поступку.

Све одлуке надлежних судских органа, поводом повреде неке од одредби овог закона, доставиће се Агенцији за равноправност полова Босне и Херцеговине, Центру за равноправност и једнакост полова Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Центер центар ФБиХ) и Центру за равноправност и једнакост полова Републике Српске (у даљем тексту: Центер центар РС).

XV - ОБАВЕЗЕ ВЛАСТИ

Члан 21.

Надлежни органи власти ће на свим нивоима предузети све одговарајуће и потребне мјере ради спровођења одредби прописаних овим законом по областима, укључујући, али не ограничавајући се на:

- доношење програма мјера ради постизања једнакости полова у свим областима и на свим нивоима власти;
- доношење нових, или измјену постојећих закона ради усклађивања са одредбама овог закона;
- обезбиједити судску заштиту како грађанску, тако и кривичну, у свим случајевима повреде одредби овог закона;
- обезбиједити вођење статистичких података разврстаних по полу у свим привредним субјектима, приватним и државним предузећима, државним и јавним организацијама и институцијама као и приступ овим информацијама.

XVI - ПРАЋЕЊЕ И НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ ОВОГ ЗАКОНА

Члан 22.

Надзор над спровођењем овог закона обавља Министарство за људска права и избјеглице (у даљем тексту: Министарство).

Ради праћења примјене овог закона, у оквиру Министарства за људска права и избјеглице, формира се Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Агенција).

Агенција се организује и ради у складу са посебном одлуком коју на приједлог Министарства из става 1. овог члана доноси Савјет министара Босне и Херцеговине.

Члан 23.

Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине нарочито обавља сљедеће функције:

1. Периодично израђује Државни план акције за промовисање равноправности међу половима, заснован на приједлозима свих министарстава на државном нивоу, плану Џендер центра ФБиХ, и плану Џендер центра РС, а који ће Министарство за људска права и избјеглице представити сваке године Савјету министара Босне и Херцеговине ради усвајања;
2. Прати примјену и врши координацију активности са свим релевантним субјектима у процесу имплементације државног плана из тачке 1. овог члана;
3. Припрема годишње извјештаје Савјету министара Босне и Херцеговине о статусу полова у БиХ на основу извјештаја Џендер центра ФБиХ и Џендер центра РС;
4. Врши оцјењивање закона, аката и подзаконских аката, које усваја Савјет министара, како би пратио дјеловање на равноправност и равноправну заступљеност полова;
5. Израђује методологију за оцјену ефеката државне политике и програма у вези са равноправношћу полова;
6. Обавља остале послове везане за промоцију равноправности полова и спровођење сврхе овог закона.

Члан 24.

Џендер центар ФБиХ и Џендер центар РС, такођер, прате и надгледају спровођење закона и најмање једном годишње о томе извјештавају Министарство.

При изради извјештаја из става 2. овог члана, дужни су сарађивати и консултовати се са невладиним сектором, нарочито организацијама које се баве заштитом људских права.

Цендер центар ФБиХ и Цендер центар РС стараће се да се на свим нивоима власти води избалансирана политика једнакости полова, те ће у вези са тим питањем сарађивати са невладиним организацијама и синдикатима.

Цендер центар ФБиХ и Цендер центар РС могу у било које вријеме презентовати посебне извјештаје Министарству.

Сви извјештаји Цендер центра ФБиХ и Цендер центра РС биће објављени у јавности.

Члан 25.

Цендер центар ФБиХ и Цендер центар РС имају право испитивати кршења овог закона на захтјев министарстава, грађана, невладиних организација, или на властиту иницијативу.

Цендер центар ФБиХ и Цендер центар РС учествују у давању иницијативе и припреми закона, других прописа и општих аката, те при утврђивању мјера ради остваривања једнакости и равноправности полова.

О својим налазима Цендер центар ФБиХ и Цендер центар РС сачиниће извјештај и препоруке, које ће доставити надлежним органима и заинтересованим лицима.

У случају да Цендер центар ФБиХ или Цендер центар РС утврди да је до повреде равноправности полова дошло усљед несагласности законског или подзаконског акта с овим законом, даће иницијативу за покретање поступка за измјене и допуне тог прописа.

Пословником о раду Цендер центра ФБиХ и Цендер центра РС разрадиће се детаљан поступак из претходних ставова.

Члан 26.

Надлежни органи власти и друге државне институције, послодавци, те друга правна и физичка лица, дужни су да пруже све потребне информације и омогуће увид у документацију на захтјев Агенције, Цендер центра ФБиХ и Цендер центра РС одмах, а најкасније у року од 15 дана.

XVII - КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 27.

Ко на основу пола врши насиље, узнемиравање и сексуално узнемиравање, описано одредбама члана 4. овог закона, казниће се за кривично дјело казном затвора у трајању од 6 мјесеци до 5 година.

Гоњење се предузима по службеној дужности.

Члан 28.

Новчаном казном од 1.000 КМ до 30.000 КМ казниће се за прекршај правно лице ако:

1. не предузме одговарајуће мјере и ефикасне механизме заштите против дискриминације по основу пола, узнемиравања и сексуалног узнемиравања;
2. не предузме одговарајуће мјере ради елиминисања и спречавања забрањене дискриминације по основу пола у раду и радним односима како је дефинисано чл. 7. и 8. овог закона;
3. не обезбједи планове, програме и методологије у образовним институцијама, које ће гарантовати елиминацију стереотипних програма, који за посљедицу имају дискриминацију и неједнакост међу половима;
4. не разврстава по полу статистичке податке и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују;

5. не омогући јавности увид у статистичке податке који се воде сходно овом закону;
- б. на увредљив, омаловажавајући или понижавајући начин представља било које лице јавно, с обзиром на пол.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се новчаном казном од 100 КМ до 1.000 КМ и одговорно лице у правном лицу, као и појединци који самостално обављају дјелатност личним радом средствима у својини грађана.

Ниједна одредба овог члана не може се тумачити као ограничавање или умањивање права на вођење кривичног или грађанског поступка, под условима прописаним овим законом.

До доношења одговарајућег закона о прекршајима Босне и Херцеговине, прекршајни поступак по одредбама овог закона водиће органи надлежни за овај поступак у ентитетима и Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине.

Новчана казна наплаћује се у корист Буџета институција Босне и Херцеговине.

Рјешења о прекршајима извршавају се у складу са важећим законом ентитета, односно Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Члан 29.

Процесуирање и доношење одлука због кривичног дјела и дјела прекршаја утврђених овим законом хитне је природе и има приоритет у раду надлежних органа.

XVIII - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 30.

Министарство за људска права и избјеглице предложиће формирање агенције за равноправност полова у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Сви државни и ентитетски закони, као и други одговарајући прописи ускладиће се са одредбама овог закона, најкасније у року од 6 мјесеци.

Члан 31.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

ПС БиХ број 56/03
21. маја 2003. године
Сарајево

Председавајући
Представничког дома
Парламентарне скупштине БиХ
Шефик Џаферовић, с. р.